

כתר התורה

ע"ש רבי יצחק אבוחצירא זצוק"ל



רבי יצחק יוסף שליט"א



בית ההוראה הארצי כתר תורה ע"פ פסקי מרן

פרשת שלח תשפ"ה

העלון השבועי

מאמר השבוע

הרב אברהם רחמים

שלווה של אמת

כאשר חזרו כל אחד סיפר את החוויה שלו מה ראה וכיצד הרגיש בכל מקום שהיו בו. אולם אחד מבין כולם כאשר נשאל איך היה התשובה הייתה פשוטה וזהו התינוק בין שנתיים הוא ענה בחמש מילים המסכמות את השבוע הסוער, והם: 'אני הייתי בידיים של אימא!'

זו היא התחושה שרצוי לנו להשיג, אנו בידיים של ריבונו של עולם, תשובות לשאלות מה יהיה? ואיך יהיה? מי ינצח וכמה? מי יהיה או מי ימות? האם ממ"ד עוזר או מקלט או הכל אותו הדבר וכדו' אין בטחון מוחלט בכל עשייה. אנו עושים מה שמוטל עלינו לעשות בכדי לשמור על עצמנו, כי כך אומרים המבינים שזה מה שאמור להועיל ולעזור, אבל האמת היא, שאין בטחון ומשענת מלאה בכל מעשים אלו.

היו תאונות דרכים שדווקא מי שלא היה חגור ניצל. מעתה, האם זה נכון לא לחגור חגורה בנסיעה - ודאי שלא! חובה היא לחגור כאשר נוסעים ברכב, אבל האם מי שהיה חגור ניצל מכל תאונה ודאי שאין זה ברור.

חדר ממ"ד מגן מדהף של טילים ומפגיעה. האם כל מי שהיה בממ"ד או במקלט מובטח לו שינצל הנה היו כאלו שניצלו וגם כאלו שלא ניצלו - על כן, המעשים הם בגדר השתדלות המשענת האמתית הינה על ריבונו של עולם, שהוא בעל הכוחות כולם, שהוא יעשה עמנו את הטוב השלם, בו אנו בוטחים.

הבה נתבונן. אותו צבא שנמצא היום ומפציץ באירן, הוא אותו צבא שהיה בשמחת תורה. אותו מודיעין שהיום יודע היטב בה קורה בחדרי החדרים של אירן, הוא אותו מודיעין ששכל בשמחת תורה. אותו חיל האוויר שתוקף היום באירן, מכה בהם שוק על ירך, הוא אותו חיל האוויר שהיה דומם בשמחת תורה.

נו, אז מה ההבדל התשובה היא אחת. - והיא: ה'אחד' - תלוי היכן ה'אחד' נמצא, כאשר הקב"ה 'מימיני' או 'ב'ל אמוט'. זהו מה שרואים גם בפרשה.

אחר שעם ישראל סרב להיכנס לארץ, מחמת דברי המרגלים הודיע הקב"ה שהם ישארו במדבר ארבעים שנה: 'אמר אליהם ה' אני נאם ה' אם לא באשר דברתם באזני פן אעשה לכם... אם אתם תבאו אל הארץ אשר נשאתי את ידי לשון אהבה בכם... ונאמר: וידבר משה את הדברים האלה אל כל בני ישראל ויתאבלו העם מאד: וישקמו בבקר ויעלו אל ראש ההר לאמר הננו ועלינו אל המקום אשר אמר ה' כי חסאנו: ויאמר משה למה זה אתם עוברים את פי ה' והוא לא תעלה: אל תעלו כי אין ה' בקרבכם ולא תנגפו לפני איביכם: כי העמלקי והכנעני שם לפניכם ונפלתם בקרב כי על פן שבתם מאחרי ה' ולא יהיה ה' עמכם: ונעפלו לעלות אל ראש ההר... וידבר העמלקי והכנעני הישב בקרב ההוא וינחם וינתם עד החדמה'. (פרשת שלח) הנה עם ה' הגיבורים, כאשר הקב"ה לא היה עמם, הובסו בקלות. וכאשר הייתה סייעתא דשמיא אזי מי היה יכול לנו.

יהי רצון שנוכה להרגיש את ריבונו של עולם לצידנו תמיד, להיות בשלווה של אמת, אמנ!

נמצאים אנו בימים מיוחדים, שכלל הנראה כי הפחד מבקש לחלוק אתנו מקום. הפחד מסתובב בינו ומבקש שנתייחס אליו כראוי.

אכן, אף אחד אינו אוהב להיות בפחד ולכן חובה עלינו למתק את רגשות הפחד ולגרום שיהיו במינון המועיל ולא שיכבוש אותנו תחתיו.

יש אדם שמרגיע את עצמו בשיקול דעת שכזה, הוא עושה סטטיסטיקה: הבה נבדוק, כמה אחוזים שיפול עלי טיל? הנה, כמה ערים יש בארץ ישראל כמה תושבים יש, מה הסיכוי שיפול דווקא במקום בו אני נמצא, הרי שהסיכוי קלוש, אם כן מה יש לי לדאוג, אין צורך לפחד...

ויש אומרים סיסמאות: הכל יהיה טוב, יהיה בסדר, גם זה יעבור... ועוד אוסף מילים של תקווה.

אנשים שכאלו, כאשר נשאלים מי אמר שיהיה טוב, מי אמר שגם זה יעבור בשלום, והתשובה בפייהם אינה ברורה דיה - אדם שאומר הכל לטובה והוא אינו יודע להסביר למה, הוא רחוק מלהיות אדם חכם, כי אין שום הגיון לדבריו.

כאן רק נבקש לחדד באמת מהי המחשבה שאמורה להביא אותנו ליישוב הדעת, גם בימים טרופים אלו.

המחשבה הראשונה שאמורה להקיף אותנו היא המחשבה שאנו נמצאים בידיים טובות, וכמאמר דוד המלך במזמור צ': בתהלים: 'אמר לה' מַחְסִי וּמְצֻדָּתִי אֵלֵהי אֶבְשֹׁת בּוֹ: כִּי הוּא יִצְלָה מִפֶּחַי וְיִשָּׁר מַדְבְּרִי הוּתָה: בְּאֶבְרָתוֹ יִסָּד לִי וַתַּחַת כְּנָפָיו תִּתְחַבֵּר צִנְה וְסִבְרָה אִמְתּוֹ: לֹא תִירָא מִפֶּחַד לִלְלָה מִחַיִּי יַעֲוֶה יוֹמָם...'

וכל הצלח זו בעבור מה? ממשיך ואומר: 'כי אֵתָה ה' מַחְסִי עֲלִיזוּ שְׂמִיטָה מְעֻנָּה: לֹא תִאָּנֶה אֵלֶיךָ רָעָה וְנִגַּע לֹא יִקְרָב בְּאֶהְלֶיךָ: כִּי מִלְּאֲבִיז יִצְנָה לִי לְשִׁמְרָה בְּכָל דְּרָכַי: עַל פְּסִים יִשְׁאוּנִי פֶן תִּגַּף בְּאֶבְרִי רִגְלִי: עַל שַׁחַל וַתִּתֵּן תִּדְרֶךְ תִּרְמָס כְּפִיר וַתִּצֵּן: כִּי בִי חֶשֶׁק וְאִפְלָטוֹה אֲשַׁבְּהוּ כִּי יָדַע שְׁמִי: יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֶה עִמּוֹ אֲנִי בְּצָרָה אֶחְלָצֶהוּ וְאֶכְבְּדֶהוּ: אֲרַךְ יָמִים אֲשַׁבְּעֶהוּ וְאֶרְאֶהוּ בִישׁוּעָתִי'. (תהלים צא, א-טז מומלץ לראות את הפרשנים על המזמור)

דוד המלך אינו אומר, איני ירא מן האויב חינום. אלא הוא מודה ואומר, אכן יש אויב שהוא מסוכן, אויב שהוא מפחיד, אבל איני ירא כי אני בוטח במי שהוא בעל הכוחות כולם, מי שהוא יוצר אור ובורא חושך עושה שלום ובורא רע, בורא זה הוא ריבונו כל המעשים, והוא 'אל אמונה ואין עוול צדיק וישור הוא', וכל דעביד רחמנא לטב עביד - כל ההתרחשויות שנרקמות סביבנו הולכים לכיוון של הטבה, לגילוי כבודו בעולם, כך היא דרכו של ריבונו של עולם ומכיוון שאנו נמצא בידיים שלו לכן אני אעשה את המוטל עלי, אפשפש במעשי ואתקנם ואדע שאני נמצא בידיים טובות וכל מה שיקרה עמי יהיה לטובה.

כמו המשל של המשפחה שיצאה בטיסה לטיול ארוך אל חוץ לארץ, שם שהו ברכבות במוניות בבתי מלון בהרים ובקעות, בימים ובנהרות, בין עצי היערות ובמקום מושב חיות טורפות.



שאלה

האם מותר להוציא אוכל מסיר המרק במצקת שיש בה חורים שהנוזלים מסתננים דרכם, או שיש בזה משום איסור בורר?

תשובה

בגמרא שבת (עד.) אמרינן דהבורר אוכל מתוך פסולת על מנת לאכול לאלתר מותר, אבל הבורר על ידי נפה או כברה חייב מן התורה. ועל ידי קנון ותמחוי פטור אבל אסור. ופירש רש"י, קנון, כלי עץ שעושין כעין צינור רחב מלאחריו וקצר מלפניו ובעלי מטבע עושים אותו והבורר בו קטנית נותן קטנית במקום הרחב ומנענעו והקטנית מפני שהוא סגלגל יורד דרך פיו הקצר והפסולת נשאר בכלי. פטור אבל אסור, מותר לכתחלה לא הוי משום דדמי לברירה, וחייב חטאת לא הוי, דכלאחר יד הוא, דעיקר ברירה בנפה וכברה, אבל ביד לא דמי לבורר כלל. ע"כ.

וקודם שנבוא לדון בכף מצקת המחוררת, יש לדון אם יש ברירה לאלתר בכף ומזלג, די"ל שלא אסרו אלא קנון ותמחוי שמיוחדים לברירה, אבל כף ומזלג נועדו לצורך האכילה ונחשבים כידא אריכתא שלו, וכן כתוב בתוספתא (שבת יג,ו) "אבל מחבץ הוא מעשה קדרה ואוכל" פירוש, להפריד בכף מאכל עבה מן הרוטב דמותר, וכדפירש בספר משנה ברורה (סימן שיט ס"ק סו) משום דדרך אכילה הוא בכך.

והנה בשולחן ערוך סימן שיט סעיף יד כתב שמותר לערות בנחת מכלי אחד לחבירו, ובלבד שיזהר שכשיפסיק הקילוח ומתחילים לרדת ניצוצות קטנים הנישופים באחרונה מתוך הפסולת, יניחם עם השמרים, שאם לא יעשה כן, הניצוצות מוכיחים שהוא בורר.

וכתב המגן אברהם סימן שיט (ס"ק טו) שמיירי שרוצה לשתות המשקה לאחר זמן אבל אם רוצה לשתות המשקה לאלתר מותר ואין זה בורר בכלי. וכ"כ בשו"ע הגר"ז שם (ס"ק יח) דכל שעושה כן לאלתר אינו חשוב כבורר בכלי, אלא עיקר הברירה נעשית בידיו, וכו'. ומכאן הביא ראייה בספר נשמת אדם (כלל פב) להתיר לברור בכף את השומן שעל פני החלב ושאיין זה ברירה בכלי. ע"ש. וצ"ל דהוי כידא אריכתא.

המשן בעמ' 3



הלכה למעשה

הרב יצחק אלון

חיוב הורה בנזק של קטן שההורה עצמו נתן לו חפץ והקטן הזיק בזה

שאלה: ידוע המפורסם שהורים בדרך כלל אינם חייבים על נזקים שעשה ילדם הקטן, ורק במקרים מסוימים שהורים הניחו את הילד במקום שברור שיזיק יש לדון ולחייב את ההורים מדין גרמי. השאלה היא האם זה נכון גם כשמעורב בעניין רכוש של הורים, למשל, כשהילד זרק כלי עבודה כבד על שימשת רכב והיא נשברה, או שההורים נתנו לילד בננה והוא זרק את הקליפה ברחוב ומישהו החליק על זה. האם ההורים חייבים או לא?

תשובה: אם הילד לקח את המקדחה ונגרם הנזק מכוח זה שההורים פשעו בשמירתו הרי הם חייבים מדין ממונ המזיק, ואם הנזק קרה בדרך הילוכו של החפץ המזיק הרי חיובו מדין אש, ואם ההיזק קרה אחר שנח במקומו החיוב הוא מטעם בור. ובמקרה השני שההורה נתן בננה לילד והילד זרק את קליפת הבננה ואחד החליק עליה ונחבט בקרקע העולם, הרי הדבר שנוי במחלוקת. והניזק לא יוכל לחייב את המזיק בתשלומים. אך יש לדעת שגם לפוטרים אם ההורה פשע חייב לצאת ידי שמים, שכן, אף הפוטרים בבור על נזקי כלים אפי' מלצאת ידי שמים כנ"ל זה משום ששם יש גזירת הכתוב בהדיא לפוטרו, אך על קרקע עולם אין גזירת הכתוב לפטור וזה כשאר גרמא שחייב לצאת בה ידי שמים.

נימוקים: ראשית נחזור ונדגיש שגם במקום שההורים אינם חייבים מן הדין בתשלומים על נזקי ילדיהם, מכל מקום אם פשעו בשמירתם באופן שהם עלולים להזיק הרי יש על ההורים חיוב תשלומים "לצאת ידי שמים" ככל מזיק בגרמא.

חז"ל דרשו מהפסוקים כמה אופנים שאדם מתחייב על נזקים שנעשו או שנגרמו על ידי ממונו, וזאת משום שאדם חייב בשמירת ממונו. אחד 'מאבות נזיקין' הללו הוא אש, וכשם שאם אדם הניח אש בוערת ללא השגחה ובאה הרוח והולכה את האש והזיקה בעל האש חייב, כך בכל דבר היכול להזיק בצירוף כח טבעי ומצוי אם הניחו בעליו בלא השגחה והלך והזיק הרי הבעלים חייבים. כן מצינו באדם שלא שמר חפץ שלו והניחו במקום שתרנגול יכול לקחת אותו משם ולהזיק עמו, שאם התרנגול הוא הפקר ואי אפשר לחייב את בעל התרנגול הרי בעל החפץ חייב מדין אש כמ"ש בשו"ע (חו"מ שצ, י). לפי זה אם הניחו ההורים כלי עבודה במקום שהילד יכול ליטלו משם ולזרקו, אם סביר שאכן הילד ייקח את החפץ ויתעסק בו הרי זה נחשב אש, (עיין חזו"א ב"ק ס"ה ה ס"ק יז ד"ה אבל). אמנם אם ההורים הניחו את הכלי במקום שמור שלא מסתבר שהילד יטלנו משם הרי הם פטורים.

אב נוסף מאבות הנזיקין הוא בור. וההבדל בין בור לבין שאר אבות נזיקין הוא שכל המזיקין הולכים ומזיקים את הנזיק במקומו, ואילו בור עומד במקומו והנזיק נתקל בו. והדין הוא שגם אם המזיק עצמו לא כרה את הבור, אלא הניח ברשותו חפץ היכול להיות בור ותקלה, באופן שייתכן שעל ידי רוח או בעל חי יצא החפץ לרשות הרבים, ושם יהיה תקלה לעוברים ושבים - אף בזה חייב בעל החפץ ואחריותו מדין בור.

ולפי זה אם פשעו ההורים בשמירת חפצם וילדם הקטן השליכו במקום שיכולים להתקל בו, הרי זה נחשב כבור שלהם והם חייבים באחריותו. וצריך לדעת שחיוב נזקי ממונו כבור ואש שונה מחיוב אדם המזיק, שאדם החובל בחברו חייב בחמשה דברים נזק, צער, ריפוי, שבת, ובושת, ואילו כשמזיק על ידי ממונו אינו חייב אלא בתשלומי נזק. כמובא בשו"ע (חו"מ תה, א).

המשן בעמ' 4

אמנם המשנה ברורה שם (ס"ק סב) כתב דאסור לברור בכף את השומן מן החלב אפילו לאלתר, כיון שהוא לוקחו בכף, ובשער הציון (ס"ק נח) כתב דבכף נחשב דרך ברירה. אולם בחזון עובדיה (שבת ד עמוד קעד) כתב דאין דבריו מוכרחים והעיקר דחשיב כידא אריכתא והעיר מדברי המשנה ברורה עצמו בס"ק סו שהביא להתוספתא דמותר להפריד בכף מאכל עבה מן הרוטב.

ובשו"ת אגרות משה ח"א (או"ח סימן קכד) כתב שאם ע"י המזלג והכף הברירה נעשית בנקל יותר מאשר בידו, נמצא שהכלי מסייע בברירה, והו"ל כבורר בכלי, אבל אם אינם מסייעים לברירה, אלא שמשתמש בהם כדי שלא ללכלך את ידיו, או מפני שהמאכל רחוק ממנו קצת, או מחמת שהוא דבר לח, הו"ל כבורר בידו לאלתר דשרי.

ולפי"ז יש ליישב דברי המשנה ברורה דכשבורר בכף השומן הצף על פני החלב בוודאי הכלי מסייע לברירה דאם ינסה לקלוט השומן בידו השומן נדחה ממנה לצד אחר והכף מסייעת מאוד בזה ונחשב כבורר בכלי, אבל כשבורר מיני מאכל כמו בשר וירקות מתוך המרק הלא יכול לעשות זאת בנקל בידו רק שעושה זאת בכף בכדי לא ללכלך ידיו וכדומה ולכן חשיב כידא אריכתא. (וראיתי כמה מפוסקי דורינו שיישבו כן וכעת איני זוכר שמוותיהם להזכירם)

ובעיקר חילוקו של האגרות משה עיין בחזו"ע שם דאין לחלק בזה כלל והעיקר דאין דרך ברירה בכף ומזלג כלל ולא דמי לקנון ותמחוי שעיקרן לברירה.

והשתא נבוא לנידו"ד בדבר השימוש במצקת מחוררת על מנת להוציא המאכל שבתוך הרוטב דיש לומר דחשיב כידא אריכתא שהרי יכול לעשות כן בידו ואינו עושה זאת בכדי שלא ימאס המאכל.

וכן ראיתי מפורש בשו"ת בית אבי חלק ג סימן מז אות ה והנני מעתיק לשונו: ובדבר שאלתו אם מותר ליקח אפונים מתוך הקדירה בכף מנוקב בכוונה שלא ליקח המים רק האפונים לבד משום בורר, הנה ברוצה לאכול האפונים ולשפוך את המים הרי זה בורר אוכל מתוך הפסולת לאכול לאלתר דמותר ואעפ"י שנוטל בכלי ולא ביד הרי הכף הוא כמו ידו ממש, וכן מבואר בתוספתא המובא במ"ב (בסוף סי' ש"ט) אבל מחבץ הוא מעשה קדירה ואוכל. ומפרש דהיינו להפריד בכף מאכל עבה מן הרוטב דמותר משום דדרך אכילה בכך (ודברי המ"ב צ"ע דהרי הוא בעצמו בס"ק סב כתב דבכף אסור רק ביד) ומסתברא דכף חשיב כמו ביד כיון דדבר לח אי אפשר

לאכול בלא כף רק ר"ל בכף המיוחד לזה. וע"ש עוד כמה סברות להתיר בזה. וע"ע בחזו"ע שבת ד עמוד רלא ד"ה וראיתי בנשמת שבת.

ומיהו בעת שעושה כן יש להקפיד לא להשהות המצקת בכדי שיצאו הנוזלים דרך הנקבים דבכה"ג הוי הוכחה שהוא בורר, ויעשה זאת באופן שכל כוונתו רק להעביר בה המאכל ישר מן הקדירה לצלחת, ואין חשש במה שמעט מן המים יזלו. וכן כתב בשמירת שבת כהלכתה חלק א עמוד נז ע"ש.

ובספר אור לציון חלק ב (עמוד רמג-ד) ג"כ העלו להתיר בזה. ומיהו מה שצירפו בזה שיטת הסוברים דאין ברירה בלח, יש להעיר דלא שייך אלא במקום שאין צריך לפשפש ולברור וכגון שמוציא את הצרעה מעל פני המים שהיא ניכרת ומבוררת אבל כשהמים מעורבים ממש עם מין מאכל שהוא חתיכות חתיכות קטנות אין שייך בזה הסברא של אין ברירה בלח וכדברי השולחן ערוך הנ"ל בסעיף יד בענין שפיכת היין מן השמרים שכשמגיע לניצוצות הנישופים באחרונה יניחם עם השמרים דאל"כ הני ניצוצות מוכיחים שהוא בורר. ואין שייך בזה הסברא דאין ברירה בלח שהרי היין מעורב עם השמרים ממש.

וראה בספר ילקוט יוסף (שבת ג סימן שיט סעיף מח) שהתיר לשפוך המשקה מקופסת שימורים שיש בה מלפפון חמוץ מטעם דאין ברירה בלח, משום שהמלפפונים גדולים וניכרים בפני עצמם. ע"ש ונראה דאם עושה כן בחתיכות מאכל קטנות כמו קופסת שימורים של גרגרי תירס יש לאסור. ודמי קצת למה שכתב שם בסעיף מט דאין לשפוך השמן המעורב בסרדינים או טונה מרוסקת ע"ש.

הלכך למסקנה

מותר להשתמש בכף מצקת מחוררת על מנת להוציא המאכל מן המרק ובלבד שלא ישהה הכף אלא יעשה כן רק על מנת להעביר המאכל מן הקדירה לכלי.

בברכה
אלון בן שבת

מטרות העמידה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים

ויעניין בנתיבות המשפט (סי' שמ סק"ג) וחזו"א (ב"ק סי' יג סק"ב) ובמשפטי התורה (ח"א סימן ח עמוד מ).

מנקודה זו עולה שאף אם מדין ההלכה ההוריים אינם חייבים לשלם על הנזקים שעשו ילדיהם, מ"מ אם הנזק נגרם במזמן ההורים שפשעו בשמירתו הרי הם חייבים מדין מזמן המזיק, ואם הנזק קרה בדרך הילוכו של החפץ המזיק הרי חיובו מדין אש, ואם ההיזק קרה אחר שנח במקומו החיוב הוא מטעם בור.

והנה יש כמה פרטים נוספים בדבר חיוב בתשלומים של בור וכדלהלן: ראשית, הדין הוא שבור חייב על נזקי אדם ובהמה, אך פטור על כלים, ובכלל כלים זה כל דבר שאינו אדם או בהמה, ולכן אם זה שהחליק על קליפת הבננה, ניזוק בכך שבגדיו נתלכלכו בודאי שבעל הבור פטור, וכל הנידון הוא רק אם גוף האדם הוזק מחמת הבור.

והנה בגמ' בב"ק (נ): נחלקו רב ושמואל בגדר חיובו של בור, לרב חיוב בור הוא רק על מה שנתחדש בבור. ולכן חייב רק על היזק שאירע מחמת ההבל שנוצר בבור בגלל עומקו אך לא מחמת החבטה שקיבל הניזק מקרקעית הבור, שהרי זו היא קרקע עולם ובעל הבור לא חידש בה דבר. [אגב אורחא יוער שאם הניח חפץ ברה"ר והניזק נחבט בחפץ זה, אזי גם לרב חייב על החבטה] ואילו לשמואל בעל הבור חייב גם על החבטה שנחבט הניזק בקרקע הבור, וכך קיימא לן להלכה.

ונחלקו הראשונים בדעת שמואל, יש הסוברים ששמואל לא חייב אלא על החבטה בתוך הבור, שבעל הבור אחראי אף עליה, אך אם נתקל בבור ונפל ונחבט בקרקע שאינו בתוך הבור בעל הבור פטור על חבטה זו. (תוס' בב"ק כח: ד"ה ונישוף. ודף נ: ד"ה לשמואל בתי' הראשון), אך יש הסוברים שאף על תקלה כזו בעל הבור חייב (תו"ס' שם נ: בתירוצם השני וכן דברי הרשב"א ונימוק"י שם).

ולהלכה השו"ע פסק כדעה הראשונה שאם נתקל באבן והוזק בקרקע פטור. (סי' תיא, א) וכן הוא בסמ"ע (סי' תי ס"ק מז, וסי' תיב שם, ועיין בסמ"ע סי' תי ס"ק ל, ובדרישה סי' תיא סק"א) ויש שהביאו את הדעה השנייה (ביאור הגר"א סי' תיא, סק"ה), ויש שכתבו דהוי ספקא דדינא (חזו"א בב"ק סי' ה סק"א).

וא"כ במקרה שהילד זרק קליפת בננה ואחד החליק עליה ונחבט בקרקע העולם הרי הדבר שנוי במחלוקת, והניזק לא יוכל לחייב את המזיק בתשלומים. אך יש לדעת שגם לפוטרים אם ההורה פשע חייב לצאת ידי שמים, שכן, אף הפוטרים בבור על נזקי כלים פוטרים אפי' מלצאת ידי שמים כנ"ל זה משום ששם יש גזירת הכתוב בהדיא לפוטרו, אך על קרקע עולם אין גזירת הכתוב לפטור וזה כשאר גרמא שחייב לצאת בה ידי שמים.



בברכה יגאל אלון

שור המצאח מן המזרח

הרב יוסף חיים בן שבת

הרב סלמן מוצפי

כבר בהיותו בן 6 שנים בלבד! זכה רבנו להיות בקי בכל חמישה חומשי תורה, נביאים, כתובים ובטעמי המקרא. העיד נכדו של החכם יוסף חיים, רבי דוד חיים זצ"ל, שלמד יחד עם חברו הרב נסים כדורי חזן זצ"ל את כל הש"ס לפני גיל עשרים, ועוד קיבל רבנו תעודת הסמכה לשחיטה ומוהלות בידי שבעת גדולי הרבנים והדיינים של העיר.

הרב סלמן מוצפי זצ"ל, נולד בכ"ז בשבט ה'תר"ס בבגדאד שבעיראק, להוריו חכם ציון מאיר ופרחא. בן למשפחה שקודם לכן היה שמה מוספאי. למד בשיבת מדרש בית זלכה, אצל רבו המובהק, הרב יהודה פתיה. עמד בקשר עם הרב יעקב חיים, בנו של הבן איש חי. ב-1918 הוסמך כשוחט וכמוהל. שימש כעוזרו ושליחו של ציר הסנאט היהודי-עיראקי מנחם דניאל וניהל את עסקיו מעבר לים.

יותר מכל, ישנה דמות אחת אשר השפיעה עליו בימי ילדותו וכן רבי סלמן שאף בכל ליבו להידמות אל דמות הרב בדרכיו ובהליכותיו, וזה היה רבנו חכם יוסף חיים זיע"א, העונה לשם 'הבן איש חי'. רבי סלמן האזין לדרשותיו במשך שלוש שעות רצופות, ובבית הכנסת הגדול מדי כל שבת קודש נכחו מעל בהיכל למעלה מאלפיים איש וטף. ומתוך כל האלפיים האלו זכה רבנו סלמן מוצפי לנשק את ידיו הקדושות של חכם יוסף חיים זיע"א ואף זכה לברכתו: "שיזכה להיות תלמיד חכם בתורה", שכן ברכתו התקיימה. (כשרבי סלמן היה בגיל תשע שנים, נפטר חכם יוסף חיים זיע"א בשנת ה'תרס"ט 1910 למנינים).

ומאז פטירת חכם יוסף חיים זיע"א קיבל על עצמו רבנו להוסיף על הקודש על אף גילו הצעיר, הוא חייב את עצמו ללמוד בספרי מוסר: 'ראשית חכמה', 'פלא יועץ', 'שבט מוסר', 'חובת הלבבות' ויחד עם זאת כתב קונטרס תפילות, הקרוי 'ספר התפילות מגוונות'. את החיבורים לספר הזה רבי סלמן אסף וליקט במשך יום ולי, מהתפילה בהשכמת הבוקר ועד לשינה. ואף כתב תפילה אישית לבורא עולם: "ותפתח לי שערי חכמה... תזכני לעסוק בתורה לשמה".

הרב סלמן שקד יומם ולילה, היה נוהג לישון בלילה שעתיים בלבד! וכל דקה הקדיש ללמוד התורה בכל חלקי בפרד"ס, הקים במסירות נפש את ישיבת "בני-ציון" בארץ. ולאחר קריאת שמע שעל המיטה (שקרא אותה במשך שעה בכוונות רבות) וכן בכל חצות הלילה היה בוכה על גלות השכינה, רק כדי לקרב את הגאולה.

ידוע הדבר שתמיד היה נזהר הרב שלא יצלמוהו. בני ביתו סברו שהתנהגותו נעוצה בסברה שרוחות שורות על דיוקן האדם שנברא בצלם אלוהים ומפריעות לו בעבודת ה'... אולם טעם אחר לגמרי היה לרב, וכה אמר: הסיבה העיקרית שאני מתנגד בחריפות להצלם, אינה מהטעם שאתם חושבים, אלא הסיבה היא חמורה מזה בהרבה!

כי כאשר האדם מתיר לעצמו להצלם, הוא גם מתחיל לעשות לעצמו אלבומים ואוסף תמונות, עד שבמשך הזמן מצטברות אצלו מאות תמונות. יום אחד הוא יושב ומסתכל בתמונות, ומאבד זמן יקר. כרבע שעה או מחצית השעה בהתבוננות על תמונות, ומבטל תורה! וזו עבירה חמורה! נמצא שבעומדו להצלם, הוא מכין את עצמו לעוון של ביטול תורה, מכיון שתכלית עמידתו מול המצלמה היא למטרת הסתכלות לאחר כך.

פעם אחת שאלו את הרב סלמן מדוע הוא הולך בנעליים ללא שרוכים? תשובתו המפתיעה היתה: "כדי לחסוך בזמן!"

משפחתו

היה נשוי לטובה. בתו הרבנית שולמית צדקה - אשת הגאון **הרב משה צדקה** - נפטרה ט אדר תשפ"ג. בניו הם **הרב בן-ציון מוצפי** - ראש ישיבת בני ציון, ו**הרב יהודה מוצפי שהיה** ראש ישיבת מנחת יהודה ועוזרו של הרב מרדכי אליהו. חתנו, בעל בתו ציפורה (נפטרה ה'תש"ף), **הוא הרב דוד בצרי**, ראש ישיבת השלום. בתו שרה פנירי עסקה רבות בפעילות חסד. נכדו המקובל **הרב יצחק בצרי**. בתו הרבנית לאה כהן נשואה ל**רב רפאל כהן אחיו של הרב שלום כהן ובנו של רבי אפרים כהן, זקן המקובלים בירושלים**.

פטירתו

רגע לפני מסירת נפשו לבוראו, ביקש כוס תה ראשונה במשך היום, בירך ברכת "שהכל נהיה בדברו". סביבו נוכחו אשתו, בניו, בנותיו וחתיניו. שכב על צד ימין כשראשו מופנה לכיוון מזרח. מספר בנו הגאון רבי בן-ציון מוצפי שליט"א, כי "קראנו קריאת שמע ואז יצאה נשמתו הטהורה בקדושה וטהרה".

מקום קבורתו בהר המנוחות ירושלים - חמש שנים לפני פטירתו הותיר צוואה לבני משפחתו, בה מבקש את הנעשה לאחר פטירתו (ראה בהרחבה בספר 'עולמו של צדיק' שערך בנו הגאון רבי בן ציון מוצפי שליט"א).

ספריו וחיבוריו הקדושים: ספר שפתי צדיקים, ספר תפילות, האלף לך שלמה (הגהות וביאורים על 'עץ חיים'), אורח צדיקים ועוד. אותם סידר, ערך והוציא לאור הגאון הרב בן ציון מוצפי שליט"א בישיבת "בני ציון" בירושלים.



בס"ד

בין אזעקה לאזעקה,
כשנדמה שהשראה נעלמת,
גיליתי אוצרות חדשים
של כוח וחיבור בתוכנו וסביבנו.
אין לי השראה בין אזעקה לאזעקה.
אבל מצאתי משהו אחר.

הזדמנויות

מצאתי הזדמנות לראות
את ילדי מזווית אחרת, ומממד נוסף.
הם איתי ואני איתם כל הזמן.
מידי פעם אוספים את הכוחות
ויוצאים למרחבים המוגנים...
והצבא שלי הקטן, החיוני והחינני,
נמצא איתי ב"ה תמיד.

מצאתי הזדמנות לראות
את השכנה מהקומה העליונה.
שאלתי בכנות: "צריכה משהו?"
וחייכתי אליה כמו אל משפחה.
וזה לא היה רק מן הפה ולחוך
הרגשתי: אנחנו עם אחד.

מצאתי את עצמי חושבת:
איך אפשר לעזור במרחב השכונתי,
ומה לדאוג להבא להביא.

מצאתי את הלב שלי שמח
בלתת כיסא, מים, או סתם חיוך.
נהנה לחכות, להתבונן,
לנוח משאון השגרה הסואן
ולהביט במתנות שה' נתן לי ולהודות.
המציאות עכשיו לא פשוטה
וכל אמה שאני רואה מרגשת ממש
ההתמסרות
ההשקעה
החיוך
החיוך
בצל האזעקה

וזו רק דוגמה למה שראיתי סביבי שוב
ושוב...
כל כך לא ברור מאליו
אימהות אמיצה מתוך רוח
אני זוכרת אותך,
יושבת עם שמיכה על הכתפיים, עייפה.
ונותנת את הלב.

וכך התראינו במרחב המוגן
והיינו שם כולנו עם עוללנו וטפנו
צועדים לשם
בכל התרעה - בגבורה
וה' עמנו.

הניסים הנסתרים

יש כל כך הרבה אנשים
שמשקיעים את כל כוחם, זמנם, ואפילו
חייהם
להרע לנו
והקב"ה פעם אחר פעם
ללא הפוגה מסכל את מזימתם השפלה
ומותיר אותנו פעורי פה
לפני ואחרי....

תרועה. שברים. תרועה.

עם ישראל חי
נפעמים מהניסים שקרו כשישנו בלילה
ויחד עמם תרועת תודה לה'
שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה
כן,
לחשוב שכל רגע עד עצם הרגע הזה
אנחנו חיים – רק בזכות מי שמחייה אותנו
כל רגע.

וקיימים רק בזכות זה שמקיים אותנו
והגיענו - לכל מה שהגענו
רק בזכות שהוא הביאנו
ויחד עם זה
אנחנו מרגישים את השברים
והפחדים המזדחלים פנימה
עם כל המצב המורכב וגם המסוכן
והמציאות נחתה עלינו די בהפתעה
בהתרחשות, במהירות, בתהפוכות,

להגיד בבוקר חסדך

בבוקר ראינו חסדך
וזו הבשורה
כי דווקא בגלל זה
אנחנו לא לבד
אנחנו עוברים כל מה שעוברים
רק כי כך תוכנן מראש

לטובה

זה נותן התרחבות ראשונית פנימית
ומקום לברוח אליו
לברוח אליך - אל זרועותיך
לדרך האמונה
אבל מה עושים כשהפחד בלתי נשלט
משתק אפילו הייתי אומרת
אגב עצה קטנה כעזרה ראשונה,

פחד מנהל את המחשבה ולכן
פעולה אקטיבית עם הגוף
מקטינה את הפחד
אפילו אם זה לשטוף כלים
העיקר לעשות משהו.

מאיפה מגייסים את הכוח?

פתאום קלטתי שאני לא היחידה שמרגישה
כך.

כולנו עוברות את זה,
כל אחת בדרך שלה,
וכל עם ישראל יחד.

אני לא לבד

אני חלק

ממשהו חזק ונצחי- עם ישראל

וכשאני מפסיקה להיות עסוקה בעצמי.

אני מתחילה להתניע למרות הפחד

למרות החששות

למרות שבירת השגרה וחוסר הוודאות

ופתאום נהיה לי ברור:

מי כעמך ישראל

העשייה למען הזולת

מרימה אותך

ואין כמו עמ' מצטיינים בלתת

איזה יפה הרגע הזה

בו נזיז את עצמנו הצידה

לרגע אחד

וניתן מקום לאחר – בגוף, בנפש, במבט.

כי כשאני נותנת מקום למישהי,

אני בעצם אומרת לה:

את חשובה. את אהובה. את שייכת.

וזה – חסד שמביא גאולה.

כי ה'ביחד' זהו הכוח שלנו כאומה

וב'ביחד' זכינו להתקרב אל התורה

שולחת אותך לשבוע הקרוב עם משימה

יומית פשוטה:

לשים לב למישהי אחת בסביבה –

ולתת לה להרגיש שהיא חשובה.

כי כל מחווה קטנה היא צעד של גאולה.

בזכות נשים נגאלנו

ובזכותך, ניגאל !!

מברכת אותך

בחיים מלאי חיים, חיבור ואמונה!

בתפילה שניגאל מהרה.

ליאורה דהן

מטפלת ומאמנת מנטלית בגישת "מתחברת"

050-410-3-421

dahan.liora.co@gmail.com

מטרות העמותה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים